

mestall

(mestall: 1. mescla de diferents espècies de cereals; 2. conjunt homogeni de coses diverses.)

Butlletí de l'Associació d'Història Rural de les Comarques Gironines

editorial

Teniu a les mans el primer butlletí de l'Associació d'Història Rural de les Comarques Gironines. El procés per constituir-nos en una associació a ple funcionament ja disposa del canal de comunicació propi. La relació entre els associats és un dels motius principals de l'Associació, per aquesta raó disposar del primer butlletí és un pas en ferm per consolidar-la i, també, per poder projectar-la més enllà dels associats que la fan possible.

L'Associació no ha sorgit per generació espontània, sinó que és el resultat de la confluència d'estudiosos del món rural que han anat coincidint en diferents llocs: a la universitat, en els seminaris d'història rural organitzats per la secció Jaume Vicens Vives de l'Institut de Llengua i Cultura Catalanes de la Universitat de Girona i, sobretot, en els arxius. Les coincidències han fet possible les converses que varen portar a donar el pas endavant i a fundar aquesta associació. Els objectius els hem anat manifestant i queden recollits en els estatuts i en el fullet que hem posat en circulació. Per resumir, l'Associació té com a objectiu principal aglutinar esforços entre els investigadors i els interessats en el passat rural. Per aquesta raó es proposa servir de punt de trobada d'experiències d'estudiosos del món agrari; al mateix temps té present la necessitat de preservar els fons documentals que permeten l'estudi històric d'aquest passat, amb referència expressa als fons patrimonials. Finalment, té en la publicació de treballs de recerca i en l'edició de materials d'estudi una de les seves prioritats.

Com que els objectius s'adiuen plenament amb els del Patronat Francesc Eiximenis, hem iniciat els tràmits per ser-hi admesos. Som conscients que hi ha entitats amb mig segle d'història al seu darrere, amb un bagatge cultural important en el passat i el present de la cultura gironina, i amb un cúmul de publicacions que són referents en les nostres investigacions; pensem que la nostra associació pot aportar-hi una visió diferent, no geogràfica, sinó temàtica, i que molts aspectes de la història local o comarcal seran millor analitzats si els emmarquem en una perspectiva històrica més àmplia. Per aquestes raons, volem reiterar aquí la nostra voluntat de col·laborar amb els altres centres d'estudis. L'individualisme pot ser necessari en la investigació; de la col·laboració, només en podrem treure beneficis.

El butlletí ha de servir per informar sobre la recerca, l'edició i tots aquells altres aspectes que considerem importants per a la història del món rural. En aquest número, volem destacar l'entrevista amb el Dr. Emili Giralt, sens dubte un dels màxims exponents de la investigació en història rural de Catalunya. Per als propers números del Mestall, comptem amb la vostra col·laboració.

Pere Gifre, president de l'Associació d'Història Rural de les Comarques Gironines

emili GIRALT raventós

El passat divendres 4 de juny el doctor Emili Giralt va ser a la secció d'Història Jaume Vicens Vives de l'Institut de Llengua i Cultura Catalanes per impartir el seminari *El xampanyista de Blanes Agustí Vilaret i el seu entorn familiar (1820-1903)*. Aquesta és la conversa que hi vam mantenir una estona abans.

Què el va motivar a interessar-se per la història rural?

Són coses de mal contestar, però crec que hi ha hagut un ambient familiar que m'hi ha portat. Jo sóc fill de Vilafranca del Penedès, i els meus pares eren de Sant Pere de Ribes, tocant a Sitges. La meva mare va néixer en una masia que avui està enrunada, l'any 1904. De manera que les coses del món de pagès a casa sempre han estat molt pròximes des d'un punt de vista sentimental i vital. Aleshores, doncs, i sense ganes de fer cap frase, jo diria que abans de ser deixeble de Vicens Vives ho vaig ser dels arxius notariais, concretament de l'arxiu de Vilafranca. És un arxiu que comença a principis del segle XIV, però jo no el podia llegir perquè no sabia paleografia. Per tant, vaig començar amb coses del segle XVIII, que tenen -com vosaltres sabeu- una cal·ligrafia força acceptable. I és clar, què hi ha d'haver en un arxiu notarial del segle XVIII i al Penedès, sinó coses de pagès?

Quan fou l'hora d'escriure, el primer que vaig fer una mica seriós, a part d'algunes notetes en algun periòdic local, va se aquell article publicat a la

"Abans de ser deixeble de Vicens Vives ho vaig ser dels arxius notariais"

revista *Estudios de Historia Moderna* d'en Vicens, que es deia "La viticultura y el comercio catalán del siglo XVIII". Amb aquest estudi, vaig adonar-me que la viticultura tenia un paper molt important en el desenvolupament de la Catalunya del segle XVIII i que, abans dels teixits i les indians, les exportacions de vi i aiguardent -per tant una cosa eminentment rural- tenien un paper preponderant. I d'aquí va començar tot.

Quina era la situació de la recerca en l'àmbit de la història rural a Catalunya quan va començar? Com la valoraria?

Jo diria que estava gairebé tot per fer. Recordo, i més d'una vegada ho he dit i ho tinc escrit en alguna banda, que en aquella revista que havia dirigit i fundat en Vicens Vives, *Índice Histórico - Español*, durant un temps -després es va perdre aquest costum- es feia un pròleg periòdic dedicat a un tema monogràfic, un estat de la qüestió. Jo vaig oferir-me per fer els estudis d'història agrària. Per donar la bibliografia que hi surt, vaig haver d'apurar i incloure articles d'antropologia, economia o lingüística, que de lluny o de prop tocaven el tema agrari. En canvi, avui dia és inimaginable una obra col·lectiva o general d'història de Catalunya sense que l'agricultura hi tingui un paper important. És a dir, en l'actualitat es pot seguir la història del món rural català -i en general dels Països Catalans- llegint les històries generals, començant amb una obra molt superada, aquella *Història de Catalunya* de l'editorial Salvat. Després aquella d'Edhasa que van dirigir en

Balcells i en Salrach, i més modernament la d'Edicions 62. Llegint els capítols dedicats al món rural s'observa perfectament la seva evolució des de la prehistòria fins ara. Com he dit, això era inimaginable els anys 50 i 60, fet que indica que s'han suscitat vocacions, s'han estimulat estudis, que se n'han fet, i el resultat ha estat que ja hi ha una presència del món rural en la historiografia catalana.

I una darrera prova és que estem elaborant una *Història Agrària dels Països Catalans*, que vol tenir una certa entitat perquè és monogràfica. Tindrà dos volums molt atapeïts, i si ho po-

Foto: Mònica Bosch

Emili Giralt i Raventós va néixer el 1927 a Vilafranca del Penedès. Llicenciat el 1951, va doctorar-se amb un estudi sobre el comerç marítim de Barcelona en època moderna. Després d'un període a l'Institut Laboral de Vilafranca, va ser professor de la Universitat de Barcelona, fins que el 1965 va obtenir la càtedra d'Història Contemporània de la Universitat de València. Actualment és catedràtic emèrit de la Universitat de Barcelona.

Entre els seus treballs s'hi troben *La colonia mercantil francesa de Barcelona a mediados del siglo XVIII* (1956-1959); *Los estudios de historia agraria en España. Orientaciones bibliográficas* (1962); *El conflicto rabassaire y la cuestión agraria en Cataluña hasta 1936* (1964); *Ideari d'Antoni de Capmany* (1965). En col·laboració amb Jordi Nadal, ha publicat *La population catalane de 1553 à 1717* (1960) i *La immigració francesa a Mataró durant el segle XVIII* (1966). Ha dirigit *El franquisme i l'oposició: una bibliografia crítica, 1939-1975* (1981). En l'actualitat dirigeix una *Història Agrària dels Països Catalans*, en curs de publicació.

guéssim fer il·lustrat en sortirien tres o quatre. Si s'ha arribat a aquest punt és perquè hi ha hagut molts estudis monogràfics pel mig, sinó no s'hauria pogut fer. De manera que, si en algun moment vaig sentir-me molt solitari, com si el pagesos fossin una dèria d'en Giralt, com deien els companys; després sempre m'he sentit molt acompanyat. I no cal dir vosaltres, que heu viscut un ambient on això és tan quotidià, tan habitual com qualsevol altre aspecte de la història.

Quin treball o quin historiador l'han marcat més professionalment?

Per raons de proximitat amb el tema, jo diria que Pierre Vilar. Amb ell jo m'hi havia fins i tot cartejat força quan encara no havia publicat la tesi. M'havia enviat coses que després hi sortirien, com llistes de preus, corbes del preu de vi i material d'aquest tipus. I no cal dir que m'ha marcat en Vicens Vives. La seva història rural no va procedir ben bé del món remença - perquè el que més l'interessà fou el món polític de Ferran II -, però la qüestió remença hi estava involucrada i la va estudiar i molt bé. Però quan en Vicens va abandonar el segle XV i es va dedicar al segle XIX, tot i estar interessat en la desamortització -una cosa molt important pel futur agrari del nostre país- era més un home d'història de la indústria que d'història agrària. En canvi, Pierre Vilar dedica el tercer volum de la seva obra al món rural, i part dels altres també. A més m'han influït historiadors de fora, però ara seria llarg de comentar.

A part del projecte que ens ha comentat d'una Història Agrària dels Països Catalans, està treballant en alguna altra cosa?

Tinc un munt de projectes, que no són subproductes, perquè això suposa que primer hi ha hagut un producte, i aquest no s'ha produït. Però tinc molts treballs començats, que poden anar des d'una història de la vinya i el vi -que ja tinc emparaulada amb una editorial- o un estudi de l'empeleografia, que és la ciència que descriu les varietats de ceps i les identifica. Aquesta és una ciència moderna

que es desenvolupa després de la fil·loxera, tot i que ja hi ha una obra com el famós *Llibre dels secrets d'agricultura* de fra Agustí, de 1617, que ja descriu unes quantes varietats de ceps. No cal fer-ne però massa cas, perquè com ja vaig dir una vegada amb gran sorpresa per part del públic que m'escoltava, no és una obra original: és una traducció d'una obra francesa, i a més a més mal feta, perquè tradueix unes coses i unes altres les suprimeix o les resumeix. Una cosa molt mal feta que mereixeria un estudi comparatiu.

Què tinc entre mans? Doncs molta documentació de sectors de la burgesia catalana, la barcelonina especialment, dels segles XVI i XVII, - Que després d'haver fet una fortuna amb el comerç, compren terres i a vegades títols. És el cas del baró de Maldà, del qual en vaig fer un estudi, però n'hi ha d'altres, com ara el marquès de Tamarit o el baró de Papiol. Són una gent que trobem a principis del segle XVII comprant o venent draps o, més que draps, cereals per al manteniment de l'exèrcit o de la ciutat de Barcelona. Fan grans fortunes, després es retiren i compren un castell termenat, amb el títol de baró. Valdria la pena que posés una mica d'ordre a tota aquesta documentació i rematar-ho, però ara ja estic jubilat, tot i que tinc més feina que abans. També hi ha altres coses, com un llibre mig de comptabilitat, mig de memòries, d'un pagès del segle XVIII de vora Vilafranca. Ja ho tinc escrit, però han passat tants anys que no m'atreveixo a publicar-ho sense una segona lectura i re-escritura.

I com això altres coses, però l'acumulació de la documentació ja la tinc en gran part. Però un és exigent i aleshores sempre pensa que anant a tal arxiu, consultant tal obra o veient tal fons, ho acabaria de completar. El que passa, parlant amb sinceritat, és que un té una gran mandra d'escriure. Dir mandra ja és un adjectiu o expressió afectuosa i condescendent, perquè el que hauria de dir és que tinc impotència per escriure, una incapacitat, i m'ho estalvio tant com puc. De qualsevol cosa que redacti haig de fer-ne tres redaccions, i això és fatigós, i més si un

pensa que les pàgines van una darrera l'altra. Alguns diuen que tinc molta facilitat per escriure i per llegir bé, però jo sé el que em costa. Però no és això el que us interessa, més aviat us podria desanimar.

Una pregunta final, com valoraria el pes de la viticultura en l'economia catalana, des del segle XVIII fins a l'actualitat?

Considero que en el segle XVIII era important: és un dels motors que posa en marxa el país. Ara, el segle XVIII tampoc és un segle de pura expansió, perquè en la qüestió de l'exportació de vins i aiguardents hi ha una cronologia de molts alts i baixos, depenent moltes vegades de les possibilitats del comerç exterior i la situació política internacional. Per exemple, quan hi ha guerra contra Anglaterra, fet que en el segle XVIII i governant els Borbons és molt habitual, es dificulta molt el comerç amb Amèrica. Aleshores, és quan apareixen autèntiques crisis de sobreproducció, de preus rebentats, per exemple el 1776. En canvi, quan comença la Revolució Francesa i els anglesos no poden comprar vi a França, per l'enemistat i el bloqueig, és la nostra oportunitat de vendre vins i aiguardents. De manera, doncs, que aquestes oscil·lacions es

“Avui dia és inimaginable una obra col·lectiva o general d'història de Catalunya sense que l'agricultura hi tingui un paper important.”

donen.

En el segle XIX, i ara seria molt llarg d'explicar, el procés és molt variat, perquè abans de la fil·loxera també hi ha moments molt crítics, com l'epidèmia d'oidium, cap el 1850-55, que s'allarga una mica més segons les zones. Quan després va aparèixer la fil·loxera a França i aquí encara no havia arribat, el govern va creure que Espanya es podria fer la mestressa del món del comerç vinícola, i certament hi va haver grans negocis. Fou l'edat d'or de la vitivinicultura: negocis fàcils que en comptes d'aprofitar-los per penetrar en mercats i després consolidar aquestes posicions, va servir només per fer grans fortunes en un moment

determinat. La fil·loxera no és com un llamp que ho mata tot, és una cosa molt gradual, i al país sempre hi va haver una producció suficient de vi com per anar exportant en la mesura del possible. Exportant, però, fins el 1889-90, perquè França ja havia reconstruït les seves vinyes i aleshores feren pamipipa al vi que compraven aquí.

Finalment, crec que es podria fer una objecció: aquí no s'ha cuidat mai la qualitat. Així com els francesos, d'una forma empallegosa, han creat la cultura del vi, les confraries *bàquiques* i de tot en fan literatura gastronòmica, aquí tot això s'ha descuidat molt. Quan en un país la producció vinícola té el mateix preu el que va per a consum de boca d'una certa qualitat, que el que va per a cremar, per a destil·lar, és que no hi ha una *economia del vi*, una direcció econòmica. I amb això ja hem arribat

als anys 50, 60 i 70 del nostre segle. Fins ara tot s'ha mogut en aquest paràmetre: produir molt. Si fa poc grau, és igual: els taverners ja hi barrejaran alcohol perquè tingui el que convingui. Hi afegeixen tintures, que de vegades poden ser nocives, que li donen al vi aquell to roig viu. Això s'ha fet fins fa quatre dies.

Aquí finalitzem, moltes gràcies pel temps que ens ha dedicat.

Gràcies a vosaltres. Si porteu a terme això que m'han explicat d'aquesta associació d'estudis rurals, feu-ho que val molt la pena. I penso que tal com se m'ha explicat, si heu aconseguit fer una societat sense ànim de lucre, heu passat pel registre, i esteu emancipats de la universitat, i de tal i de tal, això us pot portar a fer-vos dir *sí senyor* de l'un, de l'altre i del de més

enllà. Ara, també depèn de vosaltres, si teniu pit per fer un butlletí i ho demostreu amb fets. Crec que està en l'ambient, avui en dia, ocupar-se de la història del món rural. La semblança pot ser ridícula, però només cal recordar aquella sèrie televisiva, *Raïces*, que va desvetllar als EUA una gran afecció per les genealogies. Avui el món rural suscita un interès especial, fixeu-vos en això de l'agroturisme. Hi ha gent que en comptes d'anar a passar tres setmanes en un hotel a la Costa Brava o a la Costa Daurada s'estima més anar més tranquil i practicar l'agroturisme d'una forma absolutament passiva o bé sumant-se a les tasques de la casa, existeixen les dues variants. I això és fruit del temps, de manera que esteu en la bona línia.

Text: Joan Corominas

agenda

convocatòries

XI Premi Pere Lloberas d'investigació, convocat per l'Ajuntament de la Bisbal d'Empordà, per a un projecte d'investigació o assaig sobre qualsevol tema relacionat amb la Bisbal o la comarca del Baix Empordà. Dotació: 500.000 PTA. Presentació de sol·licituds: Edifici El Mundial (passeig Marimon Aspser, 7-9, La Bisbal, tel. 972 64 25 93) abans del 15 de setembre de 1999.

I Premis de recerca comarcal Joaquim Palmada i Teixidor, del Centre d'Estudis Comarcals de Banyoles. Qualsevol treball de recerca que tracti sobre algun aspecte relacionat amb el Pla de l'Estany. Dotació: 100.000 PTA. Presentació dels treballs: secretaria del Centre d'Estudis (plaça de la Font, 11, 17820 Banyoles) fins el 3 de setembre de 1999.

V Premi Josep Moragues de recerca, convocat pel Consell Comarcal de la Selva i el Centre d'Estudis Selvatans, per a estudis elaborats individualment o bé en equip referits a la comarca de La Selva. Dotació del premi: 300.000 PTA i publicació del treball. Presentació dels treballs: Arxiu Històric Comarcal (C/ Ave Maria, 5 bis, 17430 Sta. Coloma de Farners, tel. 972 84 21 46) abans del 30 de setembre de 1999.

El Museu del Suro de Palafrugell i la Secció d'Història Jaume Vicens Vives de l'Institut de Llengua i Cultura Catalanes de la Universitat de Girona convoquen la Beca Museu del Suro de Palafrugell per al millor projecte de recerca sobre el suro en els camps de les Humanitats i les Ciències Socials. Dotació: 500.000 PTA. Presentació de sol·licituds: Museu del Suro de Palafrugell (C/ Tarongeta, 31, 17200 Palafrugell, tel. 972 30 39 98), abans del 30 de setembre de 1999.

Beca Ciutat d'Olot, convocada per l'ajuntament d'Olot. Beca de Ciències Socials i Humanes al millor projecte inèdit referit a l'àmbit de la comarca de la Garrotxa. Dotació: 500.000 PTA. Presentació de sol·licituds: Arxiu Històric Comarcal d'Olot (C/ Antoni Llopis, 5, 17800 Olot) fins el 30 de setembre de 1999.

El Museu del Montgrí i del Baix Ter convoca les Beques de Recerca Joan Torró i Cabratosa per a projectes de recerca sobre la zona del Montgrí, el Baix Ter i les illes Medes. Hi haurà dues modalitats, una de Medi Ambient i una altra de Ciències Socials, dotada cadascuna amb 400.000 PTA. Presentació de sol·licituds: Museu del Montgrí i del Baix Ter (C/ Major, 31, 17257 Torroella de Montgrí, tel. 972 75 73 01), abans del 31 d'octubre de 1999.

breus

La Vall d'Hostoles en temps dels Remences, exposició amb motiu del 500 aniversari de la mort de Francesc de Verntallat (1499 - 1999). Organitza l'Esbart de la Vall d'Hostoles - Grup d'Estudis Remences. Sant Feliu de Pallerols. Obert diumenges matí. A la tardor, aquesta exposició es podrà veure a l'Arxiu Històric de Girona.

Els capbreus i el mercat de la terra. Curset a l'Arxiu Comarcal de Figueres. Els dies 23 i 30 d'octubre i 6 de novembre de 1999.

Coloqui sobre el mas català durant l'edat mitjana i moderna (ss. IX - XVIII). Centre d'Estudis Medievals de Catalunya Pere III - Institució Milà i Fontanals. Barcelona, del 3 al 5 novembre de 1999.

IX Congreso del SEHA, Seminario de Historia

Agraria. Bilbao, del 15 al 17 de setembre de 1999.

L'Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona organitza les 7es Jornades Catalanes de Documentació, EXPODOC 99: *Les biblioteques i els centres de documentació al segle XXI, peça clau de la societat de la informació*. Barcelona, 10 de setembre de 1999.

A l'Arxiu Històric de Girona, podeu visitar l'exposició: *Els ninots de l'escrivà*, organitzada per la Direcció General del Patrimoni Cultural. Fins el mes de novembre.

Dins el cicle Aula d'Experiències de l'Arxiu Històric de Girona, es proposa una sortida el 26 de setembre: 'La costa i l'interior del Cap de Creus a la recerca dels testimonis del poblament d'altres èpoques'. Inscripcions fins el 19 de setembre.

La nostra Associació necessita un logotip. Convidem a tots els associats a presentar les seves propostes. Es poden fer arribar a l'Arxiu Històric de Girona abans del 30 de setembre.

mestall

redacció:
Mònica Bosch, Joan Corominas, Lúcia Donat,
Ricard Garcia, David Moré, Joaquim M.
Puigvert

Per a informació i inscripcions:

ASSOCIACIÓ D'HISTÒRIA RURAL DE LES
COMARQUES GIRONINES
Pl. de Sant Josep, 1
Arxiu Històric de Girona
17004 GIRONA Tel. 972 218012